

KURATORIUM
OŚWIATY
W KRAKOWIE

--

Małopolski Konkurs Biologiczny W roku szkolnym 2013/2014 Etap szkolny	
Uzyskana liczba punktów	-

Miejsce na metryczkę ucznia

Drogi Uczniu!

Miło nam, że zdecydowałeś się sprawdzić swoją wiedzę i umiejętności w Małopolskim Konkursie Biologicznym.

Zanim przystąpisz do rozwiązywania testu, wpisz swoje imię, nazwisko, datę i miejsce urodzenia, nazwę szkoły oraz imię i nazwisko nauczyciela przygotowującego Cię do konkursu na oddzielnie przygotowanej karcie, włóż ją do koperty i zaklej.

Aby jak najlepiej wykonać wszystkie zadania z testu, który znajduje się przed Tobą, przestrzegaj następujących zasad:

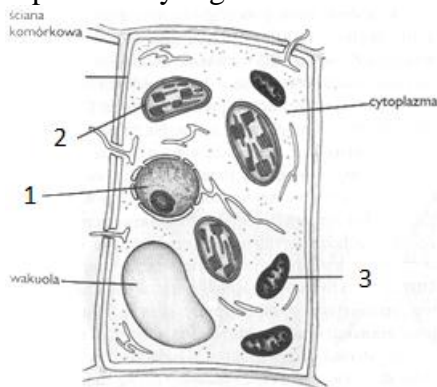
- ✓ *sprawdź czy test zawiera – **40 zadań**, ewentualny brak zgłoś nauczycielowi,*
- ✓ *pracuj uważnie – masz **90 minut** na wykonanie wszystkich poleceń,*
- ✓ *rozwiązania zapisuj **dlugopisem lub piórem** - zapisy rozwiązań ołówkiem nie będą oceniane,*
- ✓ *w razie pomyłki nie używaj korektora – błędną odpowiedź przekreśl i zastąp poprawną,*
- ✓ *możesz skorzystać z brudnopisu zamieszczonego na ostatniej stronie arkusza, lecz pamiętaj, że notatki w nim sporządzone nie będą podlegały ocenie,*
- ✓ *za prawidłowe odpowiedzi otrzymasz maksymalnie **85 punktów**.*

Życzymy Ci satysfakcji z uczestnictwa w konkursie i uzyskania wysokiego wyniku.

Życzymy Ci powodzenia

Zadanie 1. [0 - 1]

Wpisz nazwy organelli oznaczone cyframi na rysunku przedstawiającym komórkę roślinną

1. ....

2. ....

3. ....

Zadanie 2. [0 - 1]

Które z poniższych zdań jest **prawdziwe** dla komórki eukariotycznej?

- A. W mitochondrium zachodzi proces anaboliczny w wyniku, którego wytwarzana jest glukoza.
- B. Ściana komórkowa jest odpowiedzialna za wymianę substancji pomiędzy komórką a jej otoczeniem.
- C. Jądro komórkowe zawiera materiał genetyczny, odpowiada za budowę i prawidłowe funkcjonowanie komórki.
- D. Błona komórkowa nadaje kształt i pełni funkcję ochronną dla mitochondriów.

Zadanie 3. [0 - 4]

Na schemacie umieszczono nazwy czynności życiowych organizmu. Zdania pod schematem przedstawiają znaczenie tych czynności dla organizmu. Uzupełnij schemat i w miejsce kropek wstaw odpowiednią literę.

Zdania przedstawiające znaczenie czynności życiowych dla organizmu:

- A. Zmiana położenia organizmu lub jego organów.
- B. Uzyskiwanie (wytwarzanie lub pobieranie) substancji pokarmowych.
- C. Rozkład związków organicznych i uwalnianie energii.
- D. Wytwarzanie osobników potomnych.
- E. Usuwanie z organizmu zbędnych i szkodliwych produktów przemiany materii.
- F. Powiększenie rozmiarów organizmu.
- G. Kolejne przemiany, jakim podlega organizm w ciągu swojego życia.
- H. Zdolność organizmu do reakcji na zmiany zachodzące w środowisku zewnętrznym lub wewnętrznym.

Zadanie 4. [0 - 4]

Oceń prawdziwość zdań dotyczących systematyki, wpisując w rubrykę TAK, gdy zdanie jest prawdziwe, lub NIE, gdy jest ono fałszywe.

1. Zadaniem systematyki jest opisywanie organizmów, nadawanie im nazw i określanie pokrewieństwa między nimi.	
2. Podstawową jednostką systematyczną klasyfikacji biologicznej jest gatunek.	
3. W systematyce podobne do siebie gatunki grupuje się w większe jednostki zwane rodzinami.	
4. System naturalny opracowany przez Karola Linneusza klasyfikuje organizmy tylko na podstawie ich zewnętrznego podobieństwa.	

Zadanie 5. [0 - 1]

Uzupełnij zdania. Z podanych określeń **wybij** i wstaw w miejsce kropek te, które będą poprawnie charakteryzowały wirusy.

ożywione, białek, komórkowe, cukrów, bezkomórkowe, tłuszczów, nieożywione, różyczka, gruźlica, materiału genetycznego.

Wirusy to ..... formy, które najczęściej zbudowane są z ..... i ....., które go otaczają. Ponieważ wirusy nie wykazują oznak życia traktujemy je jako struktury ..... . Przykładem choroby wywołanej przez wirusy jest .....

Zadanie 6. [0 - 1]

Zaznacz poprawne zakończenie zdania opisującego komórkę bakteryjną:

W budowie każdej komórki bakteryjnej wyróżniamy:

- A. błonę komórkową, ścianę komórkową, cytoplazmę i jądro.
- B. błonę komórkową, cytoplazmę, substancję jądrową (genofor), mitochondrium.
- C. ścianę komórkową, cytoplazmę, substancję jądrową (genofor), rzęski.
- D. ścianę komórkową, błonę komórkową, cytoplazmę, substancję jądrową (genofor).

Zadanie 7. [0 - 4]

Do podanego opisu przyporządkuj odpowiednią nazwę grupy roślin:

mszaki, paprotniki, rośliny nagonasienne, rośliny okrytonasienne.

1. Rośliny lądowe, najczęściej dużych rozmiarów, wytwarzają szyszki męskie i żeńskie - .....
2. Najprostsze lądowe rośliny zielone, zbudowane z łodyżki, listków i chwytników - .....
3. Rośliny głównie lądowe. Mają kwiaty z pręcikami i słupkami - .....
4. Zbudowane są z korzeni przybyszowych, podziemnej łodygi i liści. Do zapłodnienia wymagają wody - .....

Zadanie 8. [0 - 1]

Który zestaw zawiera wyłącznie tkanki roślinne?

- A. łyko, miękisz asymilacyjny, twardzica.
- B. tkanka okrywająca, miękisz gąbczasty, tkanka nabłonkowa.
- C. drewno, tkanka twórcza, tkanka łączna.
- D. tkanka nabłonkowa, zwarecica, twardzica.

Zadanie 9. [0 - 1]

Wskaż właściwą definicję fotosyntezy:

- A. Proces syntezy związków organicznych ze związków nieorganicznych z udziałem energii chemicznej.
- B. Proces anaboliczny polegający na powstawaniu węglowodanów z prostych związków nieorganicznych z udziałem energii świetlnej i chlorofilu.
- C. Proces rozpadu węglowodanów na dwutlenek węgla i wodę z udziałem energii świetlnej i chlorofilu.
- D. Proces kataboliczny (rozpadu) polegający na powstawaniu związków organicznych z udziałem energii świetlnej i chlorofilu.

Zadanie 10. [0 - 1]

Zwierzęta te mają wydłużone, obłe lub lekko spłaszczone grzbieto-brzusnie ciało, złożone z wielu podobnych segmentów. Tlen pobierają całą powierzchnią ciała lub skrzelami, u większości tych bezkręgowców układ krwionośny jest zamknięty. Są obojnakami.

Opis dotyczy:

- A. stawonogów.
- B. pierścienic.
- C. mięczaków.
- D. gąbek.

Zadanie 11. [0 - 4]

Zaznacz 4 zdania charakteryzujące ślimaki.

- 1. Żyją tylko w środowisku wodnym.
- 2. Posiadają podwójną wapienną muszlę.
- 3. Nie posiadają oczu.
- 4. Żyją w środowisku wodnym lub lądowym.
- 5. Posiadają pojedynczą muszlę.
- 6. Nie posiadają odcinka głowowego.
- 7. W ich budowie wyróżniamy głowę, worek trzewiowy i nogę.
- 8. Narządem wymiany gazowej mogą być: skrzela lub jama płaszczowa (tzw. płuca skórne).

Zadanie 12. [0 - 4]

Każda grupa systematyczna żywych organizmów spełnia ważną rolę w swoim ekosystemie.

Zaznacz znakiem X przy podanych opisach nazwę grupy, której dotyczy.

1. Wchodzą w skład najbogatszych w gatunki ekosystemów wodnych, pełnią rolę rafotwórczą.

- A. mięczaki   B. parzydełkowce   C. pierścienice   D. stawonogi

2. Prowadzą osiadły tryb życia, filtrując wodę przyczyniają się do jej oczyszczenia.

- A. owady   B. głowonogi   C. gąbki   D. płazińce

3. Dzięki przenoszeniu pyłków na swoich odnóżach umożliwiają rozmnażanie wielu roślinom, wytwarzają wiele cennych produktów, które wykorzystuje człowiek.

- A. małże   B. koralowce   C. pajęczaki   D. owady

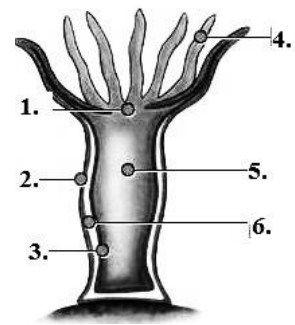
4. Drążąc w glebie korytarze, przyczyniają się do jej napowietrzania, mieszania i użyźniania.

- A. dżdżownice   B. trzmiele   C. tasieńce   D. omułki

Zadanie 13. [0 – 1]

Na rysunku przedstawiono schemat budowy parzydełkowca. Obok podanych nazw elementów budowy ciała parzydełkowca wpisz cyfry, którymi oznaczono je na schemacie:

- jama chłonąco-trawiąca - .....
- otwór gębowy - .....
- czułki - .....

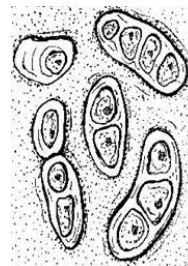
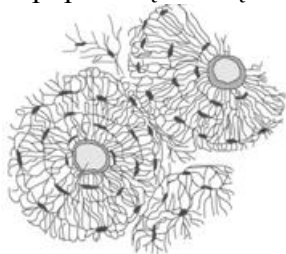
Zadanie 14. [0 – 1]

Przedstawiona na rysunku w poprzednim zadaniu forma to:

- A. polip.
- B. meduza.
- C. larwa.
- D kolonia.

Zadanie 15. [0 - 1]

Na schemacie przedstawiono tkanki zwierzęce: chrzęstną i kostną. Rozpoznaj je i w miejsce kropek wpisz poprawną nazwę tkanki.

A. ....

B. ....

Zadanie 16. [0 - 3]

Uzupełnij zdania opisujące tkankę łączną stałą. Wykorzystaj podane określenia (użyj odpowiedniej formy gramatycznej).

sole mineralne, małżowina uszna, sprężystość, szkielet, elastyczna, krążki międzykręgowe, kruchość

Tkanka kostna buduje ..... Cechą charakterystyczną tkanki kostnej jest obecność pomiędzy komórkami ....., które nadają jej wytrzymałość na urazy mechaniczne. W tkance chrzęstnej pomiędzy komórkami znajduje się ..... substancja, która nadaje jej ..... Tkanka chrzęstna występuje w ..... i .....

Zadanie 17. [0 – 2]

Który typ rozwoju jest charakterystyczny dla karpia? Wybierz odpowiedź 1 lub 2 i jej uzasadnienie A, B, C lub D.

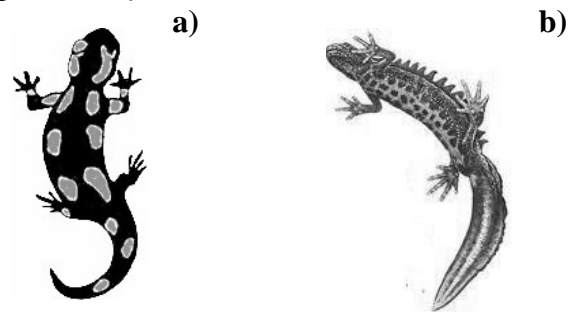
☐ 1. U karpia występuje rozwój prosty,	ponieważ	☐ A. z zapłodnionego jaja rozwija się ikra
☐ 2. U karpia występuje rozwój złożony,		☐ B. z ikry rozwija się postać larwalna
		☐ C. z postaci larwalnej rozwija się ikra
		☐ D. z zapłodnionego jaja rozwija się forma młodociana podobna do osobnika dorosłego.

Zadanie 18. [0 –2]

Rozpoznaj przedstawione na rysunkach zwierzęta, zaklasyfikuj je do odpowiedniej grupy kręgowców, przyporządkuj im właściwy opis i nazwę gatunkową.

Opis:

1. W wodzie jest zwinna i pływa, wyginając na boki ogon, podobnie jak ryby, jej kończyny są szeroko rozstawione, co utrudnia jej chodzenie.
2. Dorosłe osobniki żyją na lądzie, mają bardzo charakterystyczne jaskrawe ubarwienie, odstrasżające wrogów.

Grupa kręgowców:

A – płazy

B - gady

Nazwa gatunkowa:

I - rzekotka drzewna, II - traszka zwyczajna,

III - kumak górski, IV - salamandra plamista

opis - ....., rysunek - ....., grupa kręgowców - ..... nazwa - .....

opis - ....., rysunek - ....., grupa kręgowców - ..... nazwa - .....

Zadanie 19. [0 –3]

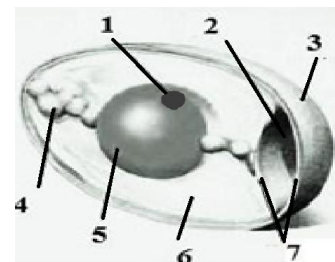
Wpisz w rubrykę X jeśli dana cecha charakteryzuje wymieniony organizm.

Nazwa organizmu	Zapłodnienie zewnętrzne	Zapłodnienie wewnętrzne	Rozwój prosty	Rozwój złożony
Gołąb skalny				
Żaba trawna				
Żmija zygzakowata				

Zadanie 20. [0 –1]

Na rysunku przedstawiającym jajo ptaka cyfrą 1 oznaczono element będący po zapłodnieniu:

- A. zarodkiem ptaka.
- B. zapasem powietrza dla pisklęcia przed wykluciem.
- C. ochroną przed wyschnięciem.
- D. zapasem pokarmu.

Zadanie 21. [0 – 2]

Zdolność ptaków do lotu wiąże się z wieloma przystosowaniami w ich budowie i fizjologii. Spośród niżej wymienionych cech charakterystycznych dla ptaków wybierz te cztery, które stanowią przystosowanie do lotu

- A – występowanie grzebienia na mostku
- B – wytwarzanie błon płodowych
- C – brak zębów
- D – odżywanie się różnorodnym pokarmem

- E – różnobarwne upierzenie
- F – worki powietrzne
- G – dobry słuch
- H – pneumatyczne kości

Cechy: .....

Zadanie 22. [0 – 3]

Spośród wymienionych organizmów wybierz i poprawnie przyporządkuj te, które należą do podanej grupy ssaków:

Słoń, kolczatka, dudek, ryjówka, sercówka, koala, kangur, dziobak, manta

Stekowce	Łożyskowce	Torbacze

Zadanie 23. [0 – 2]

Spośród podanych sformułowań zaznacz te dwa, które poprawnie przedstawiają zmiany w obrębie klatki piersiowej podczas fazy wdechu.

- A. Zwiększa się objętość klatki piersiowej i płuc.
- B. Zwiększa się objętość klatki piersiowej, a zmniejsza objętość płuc.
- C. Następuje rozkurcz mięśni międzyżebrowych (oddechowych, wdechowych).
- D. Przepona przesuwa się w kierunku jamy brzusznej.
- E. Przepona przesuwa się w kierunku klatki piersiowej.

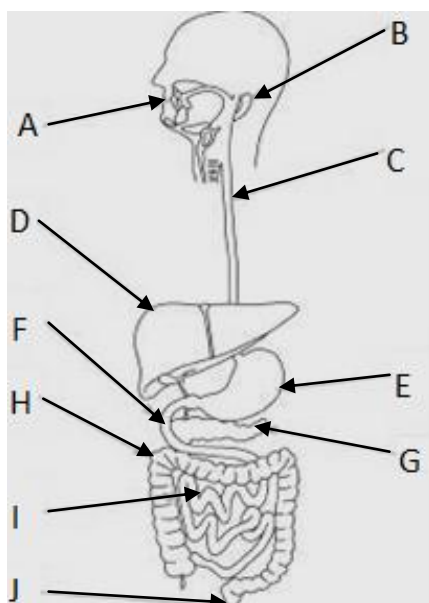
Zadanie 24. [0 - 3]

Z podanych informacji zaznacz te trzy, które określają rolę wątroby.

- 1. Wydzielanie enzymu trawiącego tłuszcze.
- 2. Neutralizacja szkodliwych związków.
- 3. Wydzielanie insuliny.
- 4. Magazynowanie żelaza.
- 5. Wydzielanie żółci.
- 6. Wydzielanie enzymu trawiącego białka.

Zadanie 25. [0 – 4]

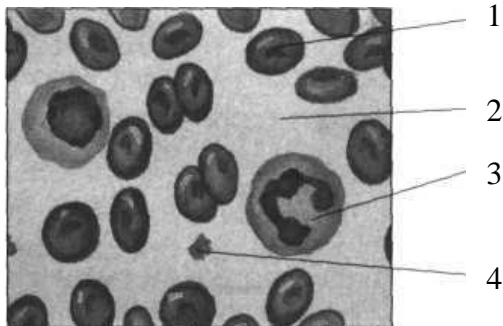
Do opisanych narządów dobierz ze schematu rysunku układu pokarmowego odpowiednie oznaczenie literowe i wpisz je w miejsce kropek.

1. Narząd, którego ściany produkują kwas solny, pepsynę i podpuszczkę - .....
2. Narząd wytwarzający insulinę - .....
3. Narząd produkujący trypsynę i lipazę (enzymy trawiące białka i tłuszcze) - .....
4. Narząd, w którym zachodzi odsączenie wody z niestrawionych resztek pokarmowych - .....

Zadanie 26. [0 – 1]

Rozpoznaj na rysunku oznaczone cyframi elementy krwi i zaznacz w tabeli poprawny opis składu krwi.

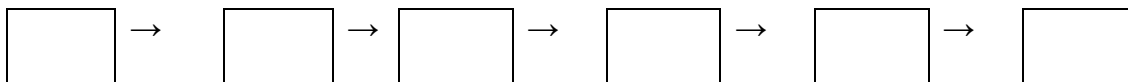

	1	2	3	4
☐ A.	płytką krwi	osocze	erytrocyt	leukocyt
☐ B.	leukocyt	osocze	płytką krwi	erytrocyt
☐ C.	osocze	leukocyt	erytrocyt	płytką krwi
☐ D.	erytrocyt	osocze	leukocyt	płytką krwi

Zadanie 27. [0 - 3]

Wpisz w kwadraty numery zdań w takiej kolejności, aby przedstawić proces powstawania moczu ostatecznego.

1. Transport moczu ostatecznego do miedniczek nerkowych, moczowodów, pęcherza moczowego.
2. Wchłanianie niektórych substancji z moczu pierwotnego do krwi.
3. Przemieszczanie moczu ostatecznego z kanalików nefronu do kanalików zbiorczych.
4. Usuwanie moczu ostatecznego przez cewkę moczową.
5. Filtracja krwi w ciałkach nerkowych – powstawanie moczu pierwotnego.
6. Transport krwi zawierającej szkodliwe produkty przemiany materii do nerek.

Zadanie 28. [0 – 2]

Oceń słuszność podanego stwierdzenia o układzie nerwowym. Wybierz i zaznacz X odpowiedź **TAK** lub **NIE**, oraz wybierz poprawne uzasadnienie.

A. Część przywspółczulna układu autonomicznego uaktywnia się w sytuacji zagrożenia i silnych emocji.

B. Autonomiczny układ nerwowy dzieli się na współczulny i przywspółczulny. Nerwy z obu części tego układu działają przeciwstawnie.

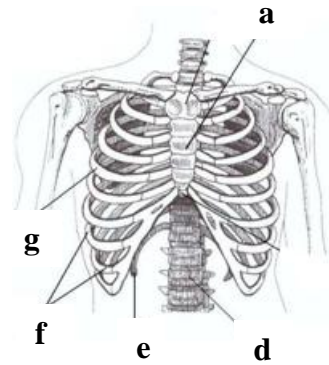
	Wybór		Uzasadnienie
Układ autonomiczny przygotowuje organizm do działania tylko w sytuacji zagrożenia.	☐ TAK ☐ NIE	ponieważ	☐ A. ☐ B.

Zadanie 29. [0 – 4]

W miejsce kropek wpisz literę, którą na rysunku oznaczono:

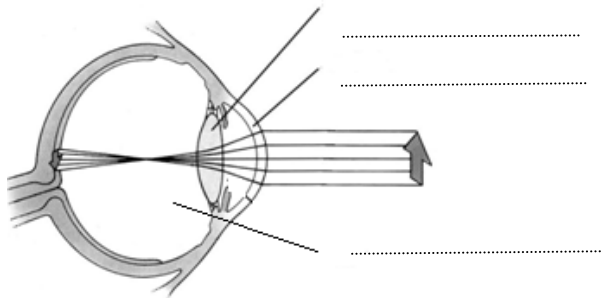
1. żebra prawdziwe - .....
2. żebra rzekome - .....
3. żebra wolne - .....
4. mostek - .....

Zadanie 30. [0 – 1]

W budowie oka wyróżniamy między innymi: twardówkę, naczyniówkę, siatkówkę, ciało szkliste, mięśnie rzęskowe, soczewkę, rogówkę, źrenicę.

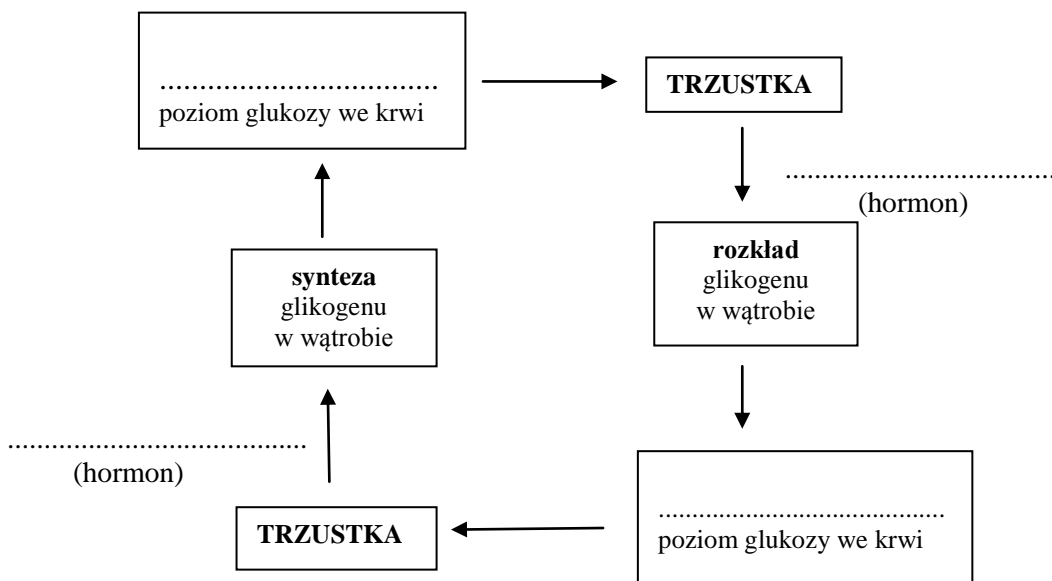
Podpisz na schemacie oka zaznaczone elementy.

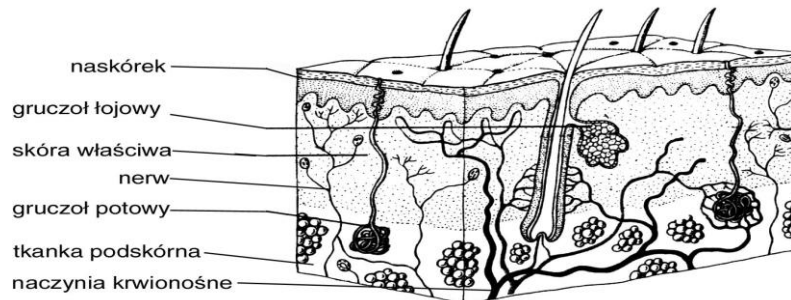
Zadanie 31. [0 - 2]

Za utrzymanie właściwego poziomu glukozy we krwi odpowiadają dwa hormony wydzielane przez trzustkę. Zbyt wysoki poziom glukozy we krwi pobudza wydzielanie przez trzustkę insuliny, która powoduje syntezę glikogenu w wątrobie. Przeciwnie do insuliny działa glukagon, który przy niskim poziomie glukozy we krwi wpływa na rozkładanie przez komórki wątroby glikogenu. Do krwi uwalniana jest wtedy glukoza.

Na podstawie analizy tekstu uzupełnij poniższy schemat tak, aby poprawnie ilustrował regulację poziomu glukozy we krwi.

Zadanie 32. [0 - 2]

Podkreśl na schemacie nazwy dwóch elementów budowy skóry umożliwiających chłodzenie przegrzanego organizmu.

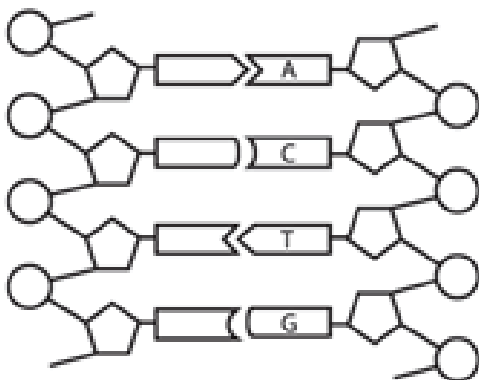
Zadanie 33. [0 - 1]

Cykl miesięczkowy kobiety składa się z kilku faz. Zaznacz odpowiedź prawidłowo przedstawiającą kolejność etapów tego cyklu.

- A. miesiączka, faza ciała żółtego, owulacja, dojrzewanie jajeczka,
- B. miesiączka, dojrzewanie jajeczka, owulacja, faza ciała żółtego,
- C. faza ciała żółtego, dojrzewanie jajeczka, owulacja, miesiączka,
- D. owulacja, miesiączka, faza ciała żółtego, dojrzewanie jajeczka,

Zadanie 34. [0 - 2]

Ilustracja przedstawia cząsteczkę kwasu nukleinowego DNA. Uzupełnij puste pola oznaczeniami literowymi **wybranymi** z podanych poniżej. Zakreśl obszar odpowiadający jednemu nukleotydowi.

- P – reszta kwasu fosforowego(V)
- D – deoksyryboza,
- R – ryboza
- A – adenina, T – tymina
- G – guanina, C – cytozyna

Zadanie 35. [0 - 4]

Połącz podane określenia z odpowiadającymi im opisami:

1. gen
2. genotyp
3. fenotyp
4. allele

a) Zespół uwidaczniających się cech osobnika, uwarunkowanych genetycznie.

b) Odmiana tego samego genu.

c) Podstawowa jednostka dziedziczenia, zbudowana z odcinka DNA.

d) Wszystkie geny organizmu odziedziczone po rodzicach.

1 - ....., 2 ....., 3 ....., 4 .....

Zadanie 36. [0 - 2]

Wpisz wymienione dowody ewolucji do odpowiedniej rubryki.

narządy szczątkowe, struktury homologiczne i analogiczne, skamieniałości, jedność budowy organizmów, odciski, odlewy

Dowody ewolucji	
Bezpośrednie	Pośrednie

Zadanie 37. [0 - 1]

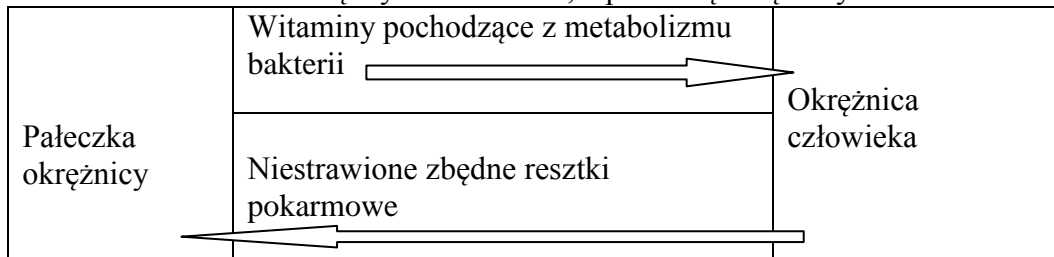
W odpowiednie kolumny tabeli wpisz litery, którymi oznaczono poniższe informacje:

a - *Niedźwiedź brunatny*, **b** - *Niedźwiedzie brunatne występujące w Tatrach*, **c** - *Czaple siwe żyjące nad Czarną Hańczę*, **d** - *Gołąb grzywacz*, **e** - *Czapla siwa*, **f** - *Gołębie grzywacze gniezdzące się na Plantach*

gatunek	populacja

Zadanie 38. [0 - 1]

We wnętrzu jelita grubego człowieka rozwija się bogata flora bakteryjna. Analizując poniższy schemat określ zależność między człowiekiem, a pałeczką okrężnicy.

- A. drapieżnictwo
- B. pasożytnictwo
- C. konkurencja
- D. mutualizm

Zadanie 39. [0 - 1]

Na podstawie podanego schematu z zadania 38 możemy stwierdzić, że człowiek po leczeniu antybiotykami powinien wzbogacić swoje pożywienie:

- A. mikroelementami
- B. witaminami
- C. białkami
- D. cukrami

Zadanie 40. [0 - 3]

Wpisz wymienione niżej nazwy chorób człowieka do odpowiednich kolumn tabeli:

tężec, grypa, malaria, ospa, dur brzuszny, krztusiec, żółtaczkę, toksoplazmoza, rzęsistkowica, śpiączka afrykańska, AIDS, gruźlica, opryszczka, różyczka.

Choroby bakteryjne	Choroby wirusowe	Choroby wywołane przez pierwotniaki